

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Praktijkschool Apeldoorn

Juryrapport

Excellente scholen

2016-2018

Apeldoorn

Voortgezet Onderwijs

Praktijkonderwijs

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer rapport

2. Beoordeling algemene onderwijskwaliteit

3. Beoordeling excellentieprofiel jury

4. Bijlage

4.1 Procedure traject Excellente Scholen

4.2 Zelfevaluatie Onderwijskwaliteit

1. Leeswijzer rapport

In het eerste deel van dit rapport beschrijft de inspectie haar bevindingen met betrekking tot de onderwijskwaliteit van de school. De focus in het juryrapport ligt op de beoordeling van het excellentieprofiel op een aantal onderdelen.

In het tweede deel van het rapport wordt het excellentieprofiel in onderdelen weergegeven zoals de school dit heeft beschreven in het aanmeldformulier – de tekst is integraal overgenomen. Vervolgens geeft de jury haar bevindingen op het betreffende onderdeel van het excellentieprofiel. Het juryrapport eindigt met de conclusie van de jury, waarin is opgenomen of de school het predicaat Excellente School toekomt.

De jury beoordeelt het excellentieprofiel op de volgende onderdelen:

- excellentieprofiel van de school
- aanpak
- resultaten van het excellentieprofiel
- evaluatie en borging
- ontwikkeling
- externe gerichtheid
- duurzaamheid

In de bijlage treft u de zelfevaluatie van de school met betrekking tot de onderwijskwaliteit. Deze zelfevaluatie heeft de school aangeleverd in het aanmeldformulier – dit zijn de woorden van de school. De inspectie heeft deze zelfevaluatie tezamen met andere bronnen gebruikt in haar onderzoek naar de onderwijskwaliteit.

In de bijlage wordt ook de procedure rondom het traject Excellente Scholen toegelicht.

2. Beoordeling onderwijskwaliteit inspectie

Praktijkschool Apeldoorn heeft zich kandidaat gesteld voor het traject Excellente Scholen 2016. Voorwaarde voor het predicaat Excellente School is dat een school kwalitatief goed onderwijs biedt. Voorafgaand aan de beoordeling door de jury wordt daarom de onderwijskwaliteit onderzocht door de inspectie. De inspectie onderzoekt de onderwijskwaliteit op basis van gegevens die bij de inspectie bekend zijn én op basis van de door de school aangeleverde informatie.

De inspectie heeft een onderzoek uitgevoerd naar de onderwijskwaliteit bij de deelnemende scholen. Wanneer de inspectie onvoldoende of geen recente informatie had om een uitspraak te kunnen doen over de kwaliteit van het onderwijs van een school, werd een verificatieonderzoek uitgevoerd. De verificatieonderzoeken verschillen wat betreft inhoud en omvang. Het kan gaan om een gesprek met de directie, maar ook om een uitvoerig onderzoek.

Gedurende het onderzoek en/of het verificatiebezoek zijn er door de inspectie geen contra-indicaties gevonden voor deelname van de betreffende school aan het traject Excellente Scholen 2016.

3. Beoordeling excellentieprofiel jury

Achtergrondgegevens van de school

Naam school	Praktijkschool Apeldoorn
Brin nummer	26KV-o
Naam contactpersoon	Dhr. Rob van Lohuijzen
Telefoonnummer	055-5332544
Emailadres	r.van.lohuijzen@praktijkschool-apeldoorn.nl
Bestuur	Stichting Openb. Prim. Onderw. Apeldoorn

Motivatie van de school om zich kandidaat te stellen

De onderbouwing die de school bij de aanmelding als kandidaat Excellente School 2016 gaf, luidt als volgt.

“Keuzepraktijk is het eenvoudige begrip dat tot een concept is uitgegroeid en het onderwijs op onze school heeft doen kantelen.

De schoolspecifieke wijze waarop onze school voor praktijkonderwijs talent en sterkte van leerlingen (hun keuzes) centraal stelt in het vormgeven van de individuele leerlijnen leidt tot een consequent hoog aantal behaalde erkende certificaten, kwalificaties en bewijzen. Twee keer zo veel als wat scholen voor praktijkonderwijs vergelijkenderwijs laten zien. Naast een relatief grotere bestendigheid na uitstroom op de werkplek en in eventueel vervolgonderwijs of een combinatie daarvan. En dit gedurende een reeks van jaren sinds het in gang zetten en consequent verder uitbouwen van deze werkwijze (2003). Gepersonaliseerd leren pur sang. Eigenaarschap, keuzes kunnen maken en verantwoordelijkheid leren nemen en dragen, van leerlingen in hun leerlijn en leraren in het vormgeven van het onderwijs geven positieve autonomie en maken de leerlingen weerbaar op de arbeidsmarkt en in de maatschappij. Elk element en de werkwijze van de organisatie hebben zich ontwikkeld en ontwikkelen zich verder vanuit dit concept en passen zich hierop aan. Het curriculum van het praktijkonderwijs – wonen, werken, vrije tijd en burgerschap – is hier ingepast. De (arbeids)mogelijkheden van de leerlingen blijven het allereerste principe.

De school verdient het om door dit predicaat de erkenning te krijgen voor de bijzondere wijze waarop zij het praktijkonderwijs heeft vormgegeven, wat nieuwe inzichten kan geven (en geeft) aan andere scholen binnen, maar ook buiten het praktijkonderwijs. En ze wil zelf leren van wat dit proces haar brengt.”

Excellentieprofiel van de school

De school heeft een helder en relevant excellentieprofiel

Toelichting excellentieprofiel

“Keuzepraktijk is het eenvoudige woord dat het excellentieprofiel kort en bondig het best beschrijft en waar ons hele onderwijs uit volgt. Al in het begin van het tweede schooljaar, na een brede oriëntatie in alle praktijk tijdens het eerste schooljaar, krijgen leerlingen de mogelijkheid een keuze te maken uit een reeks van praktijkvakken binnen alle sectoren. Specifiek gericht op het ontdekken van praktijkvaardigheid die tot een

beroepsmatige uitoefening zou kunnen gaan leiden. Een leerling kan tot maximaal twee uiteenlopende keuzepraktijkvakken kiezen, naast de praktijk gericht op de zelfredzaamheid. Deze keuzes kunnen zich gedurende twee tot drie jaar steeds opnieuw voltrekken, totdat een keuze matcht met de combinatie van interesse en vaardigheid van de leerling. Na de match volgt een opeenvolging in het behalen van erkende certificaten en kwalificaties in de gevonden richting, gekoppeld aan een stage in hetzelfde gebied. Uiteindelijk afgerond met een plek op de arbeidsmarkt en/of eventueel in een vervolgopleiding.

De stagelijn start eveneens in het tweede schooljaar. Het vinden van een beroepsgerichte praktijkscholing (match) is nooit voorwaarde voor het volgen van een stage. Alle leerlingen doen vanzelfsprekend stage. Het gehele leertraject van de leerlingen wordt vanaf het moment van keuzepraktijk individueel ingericht. Let wel, ingebed in de essentiële context van sociale vaardigheden op de werkplek en in het dagelijks leven, de praktijk voor de zelfredzaamheid, het op niveau houden en/of verbeteren van Nederlands en rekenen en dit alles met als kader de streef- en beheersingsdoelen van de domeinen van het curriculum praktijkonderwijs – wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. Aan de lijn van de keuzepraktijk wordt gekoppeld dat de leerling een overeenkomst sluit. Ondertekend door leerling, ouders, de leraar van het praktijkvak en de schoolleiding. Dit is tevens een moment waarop de rol van de ouders als bondgenoot kan worden verstevigd. De leerling maakt kennis met het leren opzeggen van of het overleggen over een gesloten overeenkomst. Op open plekken bij de keuzepraktijk mag gesolliciteerd worden. Hij leert om te gaan met teleurstelling en leert de waarde kennen van het 'winnen' van een plek.

Motivatie en eigenaarschap in deze lessen zijn bijzonder hoog. Uitmondend in een hoge gemotiveerdheid uiteindelijk erkende kwalificaties en certificaten te behalen. Hij voelt zich erkend en gezien en ondervindt hoe het is om gewaardeerd te worden en uitgedaagd te worden op wat je kunt en niet te horen wat je niet kunt. Denken in mogelijkheden. De bewuste keuze het onderwijs langs deze lijn vorm te geven, maakt het noodzakelijk dat leraren het onderwijs op het niveau van de werkvloer kunnen organiseren vanuit een vastgesteld hoofdkader. De school heeft al haar kwaliteitscycli (onderwijskundig, personeel, materieel) ingericht rond de individuele leerlijn van de leerling. De kracht van het concept maakt dat na twee basisjaren ook de praktijk voor de zelfredzaamheid in keuzevorm wordt aangeboden. Wij spreken dan van 'praktijkmodules'.

De school bewaakt dat de leerlingen de competenties behorend bij de domeinen werken, wonen, vrije tijd en burgerschap naar hun mogelijkheden kunnen behalen, doordat zij in kaart heeft welke beheersingsdoelen zich waar in haar aanbod bevinden. Leidend blijft de zoektocht van de leerling naar waar hij/zij het best in is en wat het meest kans biedt op succesvolle maatschappelijke deelname.”

Waarom is er gekozen voor dit excellentieprofiel

“Reden voor de verandering was de motivatie van de leerlingen te vergroten en de cirkel van demotivatie te doorbreken. Leerlingen zagen onvoldoende het nut en doel van de lessen en gingen zich overeenkomstig gedragen.

Niet tegenover elkaar maar met elkaar en het creëren van succesgevoel was de wens. De keus is voorgelegd aan het schoolteam het onderwijs te individualiseren (personaliseren). Eerste ervaringen met het laten kiezen van leerlingen en het werkelijk in gesprek gaan over hun perspectief gaven de bevestiging die nodig was om deze stap te maken. De keus is vol overtuiging gemaakt en vanaf dat moment (2003) consequent doorgetrokken in de verdere ontwikkeling van de school. Soms aan het wankelen gebracht door gebrek aan logistieke mogelijkheden of de vrees niet tegemoet te kunnen komen aan eisen van verantwoording, maar vaker ondersteund door sterk positieve boodschappen vanuit het toezicht, een aantal onderzoeken en publicaties en het allerbelangrijkst: het sterk toenemende succes van de leerlingen en de beduidend betere relatie tussen leerling,

ouders en school.

Nog voordat dit een verplichting werd, veroorzaakte dit proces de behoefte een individueel ontwikkelingsplan (IOP) met leerling en ouders op te stellen en de wens tot een leerlingvolgsysteem dat in staat was de leerling als middelpunt in zijn individuele ontwikkeling te volgen. Ict zou daarvoor de mogelijkheid moeten bieden. Na aanvankelijke mislukkingen met falende systemen biedt het systeem Presentis hier het noodzakelijke platform waarop wij een schoolspecifiek leerlingvolgsysteem hebben gebouwd. De individuele keuze en leerlijn van de leerling blijven centraal, terwijl opbrengsten en verantwoording inzichtelijk worden gemaakt.

Naast verantwoording is het allerbelangrijkst daarbij dat het door ons in Presentis gebouwde IOP ondersteund door alle gegevens binnen Presentis, aan professionals de mogelijkheid geeft de eigen kwaliteit van het met elkaar opstellen van doelen met de leerling (plan, do, check en act) in het licht van een samen vast te stellen realistisch perspectief verder te verbeteren.

We hoeven de verdere ontwikkeling van individuele leerlijnen niet los te laten. Goed praktijkonderwijs komt maximaal tegemoet aan de sterke verschillen tussen de leerlingen. Dat vereist een werkelijk individueel traject dat onverenigbaar is met klassikaal denken en het denken in jaarlagen. Wij menen dat wij nu op een punt staan dat dit zodanig vorm is gegeven dat wij anderen willen laten zien dat dit de toekomstbestendige weg is voor onderwijs aan moeilijk lerende jongeren en aan andere jongeren met specifieke onderwijsbehoeftes, zodat het praktijkonderwijs in samenwerking ook haar verantwoording binnen passend onderwijs kan nemen.”

De beoogde doelen van het excellentieprofiel

“Met het excellentieprofiel willen wij:

- maximaal tegemoet komen aan de sterktes van elke leerling met als gevolg maximale kwalificatie van die leerling en een grotere kans op de arbeidsmarkt;
- leerlingen naar een door hen aanvaard perspectief begeleiden, doordat zij hun mogelijkheden en grenzen hebben kunnen ervaren en ontdekken;
- persoonlijk weerbare jonge mensen vormen die om weten te gaan met de geflexibiliseerde arbeidsmarkt, doordat zij geleerd hebben keuzes te maken (de autonomie uit de driehoek relatie-competentie-autonomie);
- motivatie en uitdaging brengen in de schoolloopbaan van elke leerling met als gevolg eigenaarschap bij de leerling van het eigen leertraject.”

De (pedagogische en/of onderwijskundige) visie van de school met betrekking tot het excellentieprofiel

“Het onderwijs op de Praktijkschool Apeldoorn is zo ingericht dat leerlingen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen en voorbereiden op hun toekomst. Het praktijkonderwijs heeft daartoe als sector in vier domeinen of levensgebieden geformuleerd wat de belangrijkste competenties zijn die de moeilijk lerende jongere kan verwerven van belang voor volwaardige maatschappelijke deelname; uitgewerkt in streefdoelen en beheersingsdoelen. Dat noemen we het curriculum praktijkonderwijs.

Tegelijkertijd zijn de belangstelling van leerlingen en het zoeken waar hun talent ligt, de aanwijsbaar vruchtbare voedingsbodem voor gemotiveerd leren en werken en een goede uitstroom.

Dat laatste vereist onderwijskundig maatwerk op het moment dat dat gevraagd wordt.

Dat betekent dat niet in jaarklassen wordt gewerkt, maar in ontwikkelingsfasen van leerlingen, waarbij leerlingen een individuele leerroute doorlopen, waarin de keuze voor en oriëntatie op beroepsgerichte praktijkscholing een groeiend deel van de onderwijstijd in beslag neemt naarmate de schoolloopbaan vordert.

Vanuit het oogpunt van motivatie wordt ook het lesaanbod gericht op zelfredzaamheid vanaf het 3e schooljaar ingericht op basis van belangstelling. De leerling weet waarom en met welk doel hij iets doet of volgt.

Daarmee kiest de school duidelijk voor de kracht van het zoeken en vinden van de sterkste kanten van leerlingen boven het verplicht doorlopen van een curriculum. Daarin bevestigd door de uitstroom en de hoeveelheid kwalificaties die leerlingen weten te behalen en daarmee hun maatschappelijke kansen vergroten.

Om te bewaken dat er geen onverantwoorde hiaten ontstaan in te leren vaardigheden uit het curriculum, zijn binnen het gebouwde leerlingvolgsysteem Presentis de te behalen competenties gekoppeld aan het lesaanbod gebaseerd op keuze en het verplichte lesaanbod dat steeds minder onderwijstijd in beslag neemt naarmate de schoolloopbaan vordert. Zo wordt vastgesteld hoever de beheersing van de vaardigheden is en kan het onderwijs daarop gepland worden tussen leerling en leraar.”

Doelgroep

“De leerlingen van het praktijkonderwijs vormen de doelgroep van het excellentiegebied, i.c. alle leerlingen van onze school.

De door ons ontwikkelde werkwijze vanuit het concept ‘keuzepraktijk’ maakt het daarnaast mogelijk ook andere leerlingen (vmbo-bb/zml) met specifieke onderwijsbehoeften binnen het samenwerkingsverband ten dienste te staan.

Dat het excellentiegebied aansluit bij de behoeften van de doelgroep is bewezen door de resultaten. De behoeften zelf die deze aansluiting vinden, zijn namelijk zeer divers. Door deze aanpak is gewaarborgd dat alle leerlingen het maximale uit hun mogelijkheden (kunnen) halen.

De behoeften van elke leerling staan beschreven in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) in belemmerende en bevorderende factoren. Juist om aan deze diversiteit handelingsgericht tegemoet te komen, heeft het excellentiegebied zich ontwikkeld.”

Bevindingen jury op de helderheid en relevantie excellentieprofiel

"Ze luisteren hier naar je!" Deze woorden worden opgetekend uit de monden van de deelnemers aan het leerlingenpanel met wie de jury tijdens het schoolbezoek spreekt. In het aanmeldingsformulier staat enkele keren pregnant het woord ‘keuzepraktijk’ als het centrale begrip dat het excellentieprofiel kort en bondig beschrijft. De uitwerking van dit begrip zet de jury aanvankelijk enigszins op het verkeerde been. Met name rond individualisering en de ‘verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces’ komt een toch wel zorgelijk beeld naar voren, gegeven de populatiekenmerken.

Tijdens het bezoek maakt de jury kennis met een schoolorganisatie waarbij met alle leerlingen om de zes weken een doelgesprek wordt gehouden. In dat gesprek worden meer (of soms iets minder) concrete doelen geformuleerd tegen de achtergrond van een van de uitstroomrichtingen. Dit betreft voorwaardelijke doelen op het gebied van taal en rekenen, vaardigheidsdoelen die direct betrekking hebben op de stage, en persoonlijke algemene doelen die de concrete werksetting overstijgen.

De keuzepraktijk houdt in dat de leerlingen de gelegenheid krijgen een bij hun talent en mogelijkheden passend beroepsgericht scholingstraject te doorlopen. De interne stage is de eerste stap in de lijn van de werkvorm stage. Daarbij wordt de koppeling gezocht met de beroepsgerichte scholing. Naar aanleiding van de ervaringen daarmee en de interesses van de leerling komt het uiteindelijke uitstroomperspectief in de loop der jaren meer en meer in beeld. Dit wordt beschreven in termen van individuele ontwikkelingsplannen, gepersonaliseerde roosters en het idee van onderwijs dat is afgestemd op elk individuele uitstroombestemming. Nadere kennismaking leert dat de keuzes liggen op het algemene niveau van de richtingen zorg, groen, horeca, winkel, sport, techniek en dat de school haar aanbod afstemt op de interesses van de leerlingen per richting in plaats van andersom. Dit is geen kritiek, in tegendeel. Op grond van de documenten was de vrees bij de jury dat er sprake was van

doorgesloten individuele onderwijsplanning. In plaats daarvan is de aanpak juist heel werkbaar.

De jury neemt de vrijheid om naast de keuzestage ook de praktijk van de coachings- en de doelgesprekken prominent als rode draad in het excellentieprofiel naar voren te halen. In de twee gesprekken die de jury bijwoont, ervaart ze dat 'verantwoordelijkheid nemen voor het eigen leerproces' in de doelgesprekken betekent op de leerling afgestemd de mogelijkheden voorhouden, opdat hij/zij gaat ontdekken waar de eigen affiniteit ligt en wat zijn/haar zwakke en sterke kanten zijn. Daarbij wordt nadrukkelijk de taal aangeboden die nodig is om het keuzeprocess onder woorden te brengen en zelfkennis op te doen. Dit vraagt om een bijzondere gesprekstechniek waarbij de leraar op een uitgebalanceerde wijze de keuzemogelijkheden en voors en tegens schetst en toch de ruimte biedt aan de leerling om inbreng te hebben en de keuze te maken. Dat dit lukt, bewijst het openingscitaat van deze paragraaf. Een sterk punt is naar het oordeel van de jury dat hiervoor geen functionarissen in dienst zijn, maar dat elke of vrijwel elke leraar deze gesprekken voert, regelmatig gevolgd door een huisbezoek voor het verkrijgen van de instemming van de ouders.

Door de frequentie en inhoud van de gesprekken wordt aan de drie basisbehoeften tegemoet gekomen: competentie (ik kan het), autonomie (ik kan het zelf) en relatie (ik hoor erbij).

De docenten leren deze manier van gespreksvoering door coaching en intervisie. Voor een deel lijkt er sprake van een team dat op dit punt deels onbewust bekwaam is. Een van de docenten geeft in gesprek met de jury aan wat het verschil is tussen deze en vorige scholen, "Hier werk je vanuit je hart", waarna een glimlach op zijn gezicht verschijnt. Daardoor staat er een team dat een heel eigen invulling heeft gevonden voor de stoplap 'het kind centraal' en leerlingen van de Praktijkschool Apeldoorn aflevert die opvallen doordat ze duidelijker weten wat ze willen, wat ze kunnen en sociaal zijn, zaken die de school terug hoort van de werkplekken waar de leerlingen naar uitstromen.

Aanpak

De school heeft een weloverwogen aanpak met betrekking tot het excellentieprofiel.

De aanpak

"Wij hanteren voor onze schoolontwikkeling (te behalen doelen) de Ontwikkelagenda voor ontwikkeling, borging en verantwoording. Dit eigen instrument bevat alle doelen met betrekking tot de schoolontwikkeling (onderwijs, personeel, pr en communicatie, huisvesting, financiën) die de school in het schooljaar wil realiseren. Doelen rond het excellentieprofiel maken daar integraal deel van uit.

De Ontwikkelagenda heeft een directe relatie met het schoolplan, wordt jaarlijks teambreed opnieuw vastgesteld na evaluatie en halfjaarlijks geëvalueerd.

Het instrument laat zien:

- wie er verantwoordelijk is voor een thema in het actuele schooljaar;
- de status van het proces waarin het thema zich bevindt;
- wat in de afgelopen jaren gerealiseerd is, tevens zicht op borging;
- wat de verwachting is, wat de komende twee schooljaren doorloopt.

Het is een doorlopend werkdocument ingebed in de kwaliteitscycli van de school. Door deze integrale aanpak zijn alle medewerkers deelgenoot in de schoolontwikkeling als geheel en in het bijzonder eigenaar van het doel waar men voor verantwoordelijk is.

Het instrument dient tevens als basis voor de cycli tussen school en bestuur.

Het is gepubliceerd als voorbeeld in het project Succes in Beeld vanuit de Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs onder het thema 'professionele ruimte'."

Het doorwerken van het excellentieprofiel in de dagelijkse onderwijspraktijk

“Het onderwijs is zodanig ingericht dat het de individuele leertrajecten van de leerlingen kan en moet volgen met vergaande consequenties voor het lesgeven (met name differentiatie, PDCA-denken, doelen- en coachinggesprekken, planmatig handelen en klassenmanagement) en de logistieke organisatie van de school als geheel, met name dat de school en zaken daar omheen niet meer in detail van bovenaf zijn te organiseren. Dat heeft weer consequenties voor de wijze waarop de verantwoording is ingericht en voor de wijze waarop er vanuit een vast te stellen hoofdkader wordt gewerkt.”

Bevindingen jury op de aanpak

De jury stelt vast dat alle betrokkenen bij de school van het excellentieprofiel zijn doordeesemd. De aard van het profiel is zodanig dat het tot in de haarvaten van de organisatie is doorgedrongen.

Wat zeker ook bijdraagt aan het onderwijsproces is de rust die in de school heerst. Daarin wordt veel geïnvesteerd, maar de positieve benadering betaalt zich dubbel dwars uit. ‘In gesprek met elkaar’ is hierbij het uitgangspunt.

Resultaten

De school bereikt de resultaten zoals beschreven in het excellentieprofiel.

Realisering beoogde doelstellingen

“In haar uiteindelijke uitwerking heeft het excellentieprofiel op elk niveau van de organisatie geleid tot verandering:

- leerlingen halen vergelijkbaar meer resultaten;
- leerlingen voelen zich autonoom, zij leren keuzes te maken;
- leerlingen voelen zich eigenaar;
- ouders zijn een samenwerkende en ondersteunende partij voor de loopbaan van hun kind (onder andere het jaarlijkse huisbezoek en het sluiten van overeenkomsten zijn daarbij krachtige middelen);
- leraren (en ondersteunende medewerkers) zijn uitgedaagd het onderwijs zelf vorm te geven en te organiseren;
- medewerkers voelen zich eigenaar;
- medewerkers zijn uitgedaagd verantwoording af te leggen;
- medewerkers zijn uitgedaagd professioneel samen te werken;
- medewerkers zijn handelings- en resultaatgericht;
- de organisatie beweegt zich belangrijk in de richting van de kenmerken van een lerende organisatie;
- de schoolleiding is met name gehouden te sturen op inhoudelijke processen met visie en oog voor resultaat.”

Bevindingen jury op de resultaten van het excellentieprofiel

De jury onderschrijft de resultaten die de school noemt. Daarnaast wil zij opmerken dat de school vooral ook de gerealiseerde uitstroom als succesmaat hanteert. Er vindt de laatste jaren een zekere verschuiving plaats van uitstroom naar arbeid naar uitstroom naar mbo. De school volgt deze ontwikkeling nauwgezet, niet omdat de leerlingen het niveau niet zouden aankunnen, maar omdat ze dreigen te stranden in de massaliteit van een roc. Bovendien is de school zich er terdege van bewust dat haar eerste en voornaamste opdracht is ervoor te zorgen dat de leerling een plaatsje op de arbeidsmarkt krijgt.

Evaluatie en borging

De school evalueert en borgt op basis van haar systeem voor kwaliteitszorg de aanpak en de resultaten van het excellentieprofiel.

Wijze van evalueren excellentieprofiel

“Het excellentieprofiel wordt op dezelfde wijze geëvalueerd als de gehele schoolontwikkeling middels het instrument van de Ontwikkelagenda en de daarmee samenhangende PDCA-cyclus.

Dit eigen instrument bevat alle doelen met betrekking tot de schoolontwikkeling (onderwijs, personeel, pr en communicatie, huisvesting, financiën) die de school in het schooljaar wil realiseren. Doelen rond het excellentieprofiel maken daar integraal deel van uit.

De Ontwikkelagenda heeft een directe relatie met het schoolplan en het taakbeleid, wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld na evaluatie en halfjaarlijks geëvalueerd.”

Effect van de evaluatie

“De evaluatie voor de Ontwikkelagenda van dit schooljaar heeft laten zien dat de diverse richtingen binnen de keuzepraktijk, zowel intern als extern, de uniformering dienen te verbeteren van de wijze waarop zij de inhoud structureren en zichtbaar maken aan leerlingen. In het voortraject van de oriëntatie op de keuzepraktijk is eenzelfde verbetering gevraagd, waarmee de kwaliteit van de keuze wordt verbeterd. Naast verandering van de excursies.

Logistiek zal in het eigen ontwikkeld systeem van koppelen van keuzes aan te formeren groepen de wisselwerking worden verbeterd, waardoor de groepsleraar de keuze van de leerlingen sneller kan koppelen als hij met deze in gesprek is.

Inhoudelijk moet de school in de interactie tussen school en leerling in het proces van voorlichting, kiezen, een overeenkomst opstellen/wijzigen/beëindigen en solliciteren de bedoelde betekenis goed 'voorspelen'. Onze doelgroep is bij uitstek gevoelig en geneigd over te nemen wat de school zendt. Legt een medewerker de juiste betekenis en het belang in zijn 'spel' tijdens doelengesprekken en coachinggesprekken, dan zal de leerling dit belang overnemen en verbetert de kwaliteit van de keuze. Daarin is ook de balans geborgd tussen 'mogen' en 'moeten'. Deze balans borgt dat aan de structuurbehoefte van onze leerlingen tegemoet wordt gekomen.”

Borging resultaten excellentieprofiel

“De verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang is belegd bij 1e fase, 2e fase en 3e fase (vergelijk onderbouw, middenbouw, bovenbouw), vakgroepenoverleg techniek, verzorging en bewegingsonderwijs. Doelen uit de Ontwikkelagenda zijn vast geagendeerd en de voortgang wordt bewaakt door de voorzitter middels de verslaglegging schoolbreed en door de leraar LC die in elk overleg is vertegenwoordigd en tot taak heeft te bewaken dat binnen de visie van de school wordt gewerkt.

De verantwoording voor de dagelijkse gang in het excellentiegebied is belegd bij de coördinator keuzepraktijk. Vaststellen en wijzigingen van groepen bij de coördinator en groepsleraren. Vaststellen en wijzigingen van individuele overeenkomsten nadat het schooljaar is opgestart bij de coördinator en de groepsleraar. Rapportage bij vakleraar en groepsleraar. Inhoudelijke aanpassing bij de vakleraar. Voordat een leerling mag starten met de keuzepraktijk is er een oriëntatie op de diverse activiteiten in de vorm van een excursie. Er wordt op het eind van de 1e fase en het begin van de 2e fase gevraagd een voorkeur van maximaal drie richtingen aan te geven. Op basis van deze voorkeur wordt de behoefte in kaart gebracht en worden eerste groepen geformeerd. Verderop in de schoolloopbaan vindt dit op individuele basis plaats. De inventarisatie leidt ook tot de keuze van in te zetten middelen en kan ook leiden tot het inzetten van een nieuwe

activiteit als blijkt dat hier vraag naar is die zou kunnen leiden tot een traject. De school is zelf niet in staat aan de gehele vraag van het traject keuzepraktijk tegemoet te komen en voert dit in samenwerking met andere partijen uit (vmbo, mbo, brancheorganisaties en opleidingen). Daartoe is jaarlijks ongeveer 8% van de middelen van de school gereserveerd voor contractonderwijs. De resultaten van de leerlingen worden vastgelegd middels bewijzen in de bewijzenmap (foto, beschrijving, beoordeling). Als de keuzepraktijk overgaat in een cursus met erkende kwalificaties komen deze vanzelfsprekend in de bewijzenmap. Aanvullend volgt er twee keer per schooljaar een rapport. Het onderwijsconcept vereist dat de leraar in staat is om dicht bij de leerling het onderwijs te organiseren met de juiste aandacht voor de kwaliteit van instructie en het perspectief van de leerling in plaats van dat dit van bovenaf is ingericht. Middelen die voor verbetering van die kwaliteit worden ingezet, zijn: masterstudie (70% van de leraren) en andere (vakgerichte) scholing, lesbezoeken bij elkaar, coaching, intervisie, begeleiding en de rol van de leraar LC te midden van zijn collega's. De teamscholing staat de komende jaren in het teken van het verbeteren van de vaardigheid die de leraar heeft om met behulp van beschikbare gegevens (Presentis) in dialoog met de leerling en ouders tot hoogst haalbare en geaccepteerde perspectieven te komen. Keuzepraktijk in combinatie met stage en de plaats die dit inneemt in het IOP van de leerling zijn bij uitstek het terrein waar deze vaardigheid gevraagd is."

Bevindingen jury evaluatie en borging van de resultaten

De school heeft de gehanteerde gesprekstechniek treffend beschreven. Op basis van de twee bijgewoonde gesprekken lijkt deze nog het meest op de wijze waarop de taalontwikkeling van zeer jonge kinderen gestimuleerd wordt: activiteiten met taal laten samengaan, hetzelfde gedrag per moment in verschillende bewoordingen uitdrukken, vragen stellen die het terughalen van voorkennis oproepen. Dit alles gebeurt op een aan de leeftijd en de ontwikkeling van de leerling aangepaste wijze en is verre van kleinerend.

Ontwikkeling van het excellentieprofiel

De school heeft concrete plannen om het excellentieprofiel verder te ontwikkelen.

Plannen voor verdere ontwikkeling

"Intern

Voeren van doelengesprekken van vakleraren.

Tot dusver is de groepsleraar de spil in het voeren van de doelengesprekken en de coachinggesprekken met leraren en dus in de doorloop van het IOP. Naarmate het keuzepraktijktraject aan gewicht wint, is het volstrekt logisch dat de vakleraar op dat gebied geïntegreerd raakt in deze cyclus. Een groeimodel dat op alle medewerkers toepasbaar kan en zal zijn.

Extern

De rol van entreeopleidingen (contractonderwijs) in het stelsel van de keuzepraktijk terugbrengen van de 3e fase naar de 2e fase (middenbouw) en inzetten op toevoeging van selectieve, beroepsgerichte erkende scholing die aansluit bij wat onze leerlingen inmiddels kunnen in de 3e fase.

Het blijkt dat onze leerlingen door het systeem van keuzepraktijk een praktische vakvaardigheid bereiken die hoger is dan het aangrenzende reguliere onderwijs biedt. De gedachte is om de kwalificatie op entreeniveau te laten zakken naar het niveau van de middenbouw, waarna de leerling de vakvaardigheid verder kan gaan vergroten in de 3e fase met erkende scholing. Gesprekken binnen onze eigen school en met branches en eventueel mbo om deze behoefte in te vullen zijn nu gaande."

Bevindingen jury concrete plannen ontwikkeling excellentieprofiel

De jury is onder de indruk van de geraffineerde wijze waarop het team in systematisch opgebouwde gesprekken zaken als de beroepscompetenties tussen de oren bij de leerling krijgt. Bij deze mooie manier van werken hoort ook elkaar scherp houden. Er zijn verbeterplannen voor de uniformering van de structuur van de inhoud. Ook wordt de oriëntatie op de praktijkkeuze in de eerste fase opnieuw onder de loep genomen.

Interne en externe gerichtheid.

Het excellentieprofiel van de school wordt (zowel intern) als extern erkend.

Wijze van (interne en) externe erkenning

“Leerlingen weten te benoemen hoe je een traject kunt volgen en waartoe dat kan leiden (Pilot Zeer goede school van het Platform Praktijkonderwijs).

Het personeel is ambassadeur voor de school en voor deze werkwijze.

Binnen het samenwerkingsverband is de school een bekende en gewaardeerde partner, die nu bij ondersteuningsvragen vanuit het vmbo-bb laat zien hoe mede door deze werkwijze preventief kan worden gewerkt.

De school wordt regelmatig bezocht door scholen voor praktijkonderwijs vanwege dit excellentiegebied.

Door presentaties, informatie aan ouders, informatie aan voortgezet onderwijs, directieberaad basisonderwijs wordt de werkwijze toegelicht met enthousiaste reacties tot gevolg.

De visie en uitwerking van het praktijkonderwijs hebben geleid tot een verzoek voor deelname aan het Platform Praktijkonderwijs.”

(Interne en) externe kennisdeling

“2010 De werkwijze met het instrument Ontwikkelagenda is gepubliceerd in 'Succes in Beeld'.

2011 De keuzepraktijk en de werkwijze die daarbij hoort zijn gepresenteerd in een workshop op het congres van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs.

2014 De directeur is lid van het Platform Praktijkonderwijs naar aanleiding van de wijze waarop de school het praktijkonderwijs vorm geeft.

2015 De schoolgids 2015/2016 beschrijft en visualiseert de werkwijze van de school met als belangrijk fundament de keuzepraktijk. Dit is als goed voorbeeld gepubliceerd op de website van het Platform Praktijkonderwijs.

2015/2016 In dit schooljaar is de school tot dusver door een achttal scholen voor praktijkonderwijs bezocht die zich wilden oriënteren op de aanpak, werkwijze en visie rond keuzepraktijk en hoe dit alles doorwerkt in de opzet van de individuele leerlijnen in school. Deze schoolbezoeken zijn een ontwikkeling die zich de laatste schooljaren heeft ingezet met het bekend worden van wat de school doet.

2016 Toepassing van het model en de denkwijze binnen het samenwerkingsverband op grond van ondersteuningsvragen vanuit het vmbo-bb voor individuele leerlingen met een ondersteuningsvraag. De school heeft dit binnen het samenwerkingsverband geïnitieerd in de vorm van samenwerking tussen praktijkonderwijs en vmbo ter preventie van uitval of verwijzing.

2016 Regio 6a van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs (elf scholen voor praktijkonderwijs) heeft op ons initiatief besloten tot onderlinge visitatie.”

Bevindingen jury (interne en) externe gerichtheid

Cruciaal voor de duurzaamheid van een excellentieprofiel in een school is het draagvlak onder de medewerkers. De jury constateert dat deze school als een

man/vrouw achter het gekozen profiel staat. Dit wordt onder meer bereikt door niet te werken met gespecialiseerde medewerkers op een stagebureau, maar door iedereen te laten werken aan de gezamenlijk opdracht. De jury heeft begrepen dat de school de externe gerichtheid in de nabije toekomst wil intensiveren.

Toekomstbestendigheid van het excellentieprofiel

De school heeft een toekomstbestendig excellentieprofiel.

Waarborging duurzaamheid

“Het excellentieprofiel is zeer toekomstbestendig. De werkwijze die in haar wezen zeer flexibel is, biedt de mogelijkheid snel en adequaat in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en vragen waar de school en haar leerlingen voor worden gesteld. Denk daarbij aan de eisen van een snel veranderende arbeidsmarkt en de daarvoor benodigde kwaliteiten van de leerlingen op het gebied van de 21e-eeuwse vaardigheden en denk aan passend onderwijs en de eisen die dat aan het onderwijs stelt.

Het is het concept bij uitstek, waarmee vrijwel elke vraag in- en extern kan worden benaderd. Voor ons is het inmiddels niet meer voorstelbaar dat een school voor praktijkonderwijs dit anders zou invullen.

Feitelijk wordt de duurzaamheid dus gewaarborgd, of bevestigd zo men wil, doordat in de praktijk blijkt dat de vragen die op de leerlingen en op de school afkomen, kunnen worden beantwoord.”

Bevindingen jury toekomstbestendigheid

Er is relatief weinig doorstroming van leraren; het team is sinds de start van de ontwikkeling in 2003 die nu met het excellentieprofiel wordt aangeduid, voor een derde vernieuwd. Dit is langzaam genoeg om nieuwe leraren te scholen op houding en methodiek via de 'warme' overdracht.

Conclusie van de jury

De jury constateert dat de Praktijkschool Apeldoorn haar zaken op orde heeft. Apeldoorn kan trots zijn op deze school. Een school die geleid wordt door een bevlogen directeur met een duidelijke onderwijsinhoudelijke visie, die het zijn team gunt om overwegend eigenaar te zijn van het onderwijs dat wordt gerealiseerd.

Wat het team van de praktijkschool ieder dag weer met leerlingen en ouders neerzet, verdient veel waardering. Vooral de wijze waarop de school met de leerling en de ouders meegaat en meedenkt om de toch wel zwakke positie van de leerlingen te versterken, heeft de jury ontroerd. Dit alles geschiedt in een open en veilige setting, die natuurlijk niet vanzelf ontstaat. Ook dat is werk voor iedere dag.

De jury spreekt de wens uit dat de school een prominente rol gaat spelen in het Apeldoorn-se samenwerkingsverband, want er zijn veel meer leerlingen die wel zouden varen bij deze aanpak.

Alles overziende is de jury van oordeel dat Praktijkschool Apeldoorn op basis van de door de jury waargenomen kenmerken en gerapporteerde bevindingen het predicaat Excellente School Praktijkonderwijs toekomt.

4. Bijlage

Procedure traject Excellente Scholen

Al meer dan 340 scholen hebben in de afgelopen jaren deelgenomen aan het traject Excellente

Scholen. Zij meldden zich aan bij de jury Excellente Scholen, omdat zij het predicaat zien als een vorm van erkenning en waardering voor hun prestaties, en ook als een uitdaging om hun onderwijs voortdurend tegen het licht te houden en verder te ontwikkelen.

Het traject Excellente Scholen kent de volgende fasen:

- aanmeldingsperiode
- onderzoek naar onderwijskwaliteit door de inspectie
- dialoog
- jurybezoek
- rapportage en beoordeling
- uitreiking predicaat

Onderzoek naar het excellentieprofiel door de jury

Het excellentieprofiel – datgene waar de school in uitblinkt – heeft sinds 2015 een centrale plaats gekregen in de beoordeling van excellentie. De jury kijkt hier in de beoordeling primair naar. Naast onderwijs van goede kwaliteit, die beoordeeld wordt door de inspectie, is een aantoonbaar excellentieprofiel voorwaardelijk voor deelname aan het traject Excellente Scholen.

De jury beoordeelt het excellentieprofiel op de volgende onderdelen:

- excellentieprofiel van de school
- aanpak
- resultaten
- evaluatie en borging
- ontwikkeling
- externe gerichtheid
- duurzaamheid

Zelfevaluatie onderwijskwaliteit school

Het aanmeldformulier bestaat uit twee delen, namelijk een deel waarin de school het excellentieprofiel beschrijft, en een zelfevaluatie van de onderwijskwaliteit van de school. De zelfevaluatie is gebaseerd op het concept waarderingskader 2017.

We definiëren onderwijskwaliteit als het geheel van de prestaties van de school, met uitzondering van financieel beheer. Het laatste gebied wordt als voorwaardelijk gezien voor (het voortbestaan van) de kwaliteit. Financieel beheer is daarom niet opgenomen in deze zelfevaluatie.

Het waarderingskader beschrijft per kwaliteitsgebied een aantal standaarden. Elke standaard is van een uitwerking voorzien. Hierin wordt onderscheid gemaakt in wettelijke standaarden en kwaliteitseisen. De school heeft zichzelf beoordeeld op de standaarden en deze beoordeling van een toelichting voorzien. Zie voor meer informatie over de waarderingskaders:

<http://www.onderwijsinspectie.nl/toezicht/vernieuwing-in-het-toezicht>.

Let op: de zelfevaluatie is - net zoals de beschrijving van het excellentieprofiel - integraal overgenomen, dit zijn de woorden van de school.

1. Onderwijsresultaten

1.1 Resultaten

De school behaalt met haar leerlingen leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Uitwerking

De leerresultaten liggen de afgelopen drie jaar op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden. Dit betekent dat de gemiddelde eindexamenresultaten en de doorstroom op of boven de normering liggen die daarvoor geldt. Bovendien behalen leerlingen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht en lopen zij gedurende hun schoolloopbaan weinig vertraging op.

De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan verwachtingen over het niveau dat de leerlingen kunnen bereiken rondom cognitieve resultaten. De doelen voor cognitieve leerresultaten die de school stelt, passen bij de kenmerken van haar leerlingen en zijn ambitieus. De school laat zien dat de doelen gerealiseerd worden.

NB De inspectie beschikt al over deze gegevens, deze hoeven niet aangeleverd te worden.

Eventueel licht de school deze resultaten nader toe

“Wij veronderstellen hier dat dit geldt voor de gegevens conform het waarderingskader voor praktijkonderwijs.”

Context van de school

De (bijzondere) omstandigheden waaronder een school haar werk doet, kunnen invloed hebben op de keuzes die een school heeft gemaakt en op de resultaten die een school met de leerlingen behaalt. We denken bijvoorbeeld aan de samenstelling en de omvang van de leerlingenpopulatie van een school.

Indien er dergelijke bijzondere omstandigheden op de school aanwezig zijn, die van invloed zijn op de resultaten die de school met de leerlingen behaalt, wordt dat hier aangegeven

Nee

Op deze wijze houdt de school rekening met deze omstandigheden

1.2 Sociale en Maatschappelijke competenties

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde doelen.

Uitwerking

De leerlingen verlaten de school met sociale en maatschappelijke competenties die passen bij de kenmerken van de leerlingenpopulatie. De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan reële verwachtingen over het niveau dat de leerlingen kunnen bereiken. Deze verwachtingen toetst zij aan de groei die de leerlingen gedurende de schoolperiode door maken. Daarmee kan de school aantonen dat zij op dit gebied uit haar leerlingen haalt wat erin zit.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel zicht op sociale en maatschappelijke competenties

“Van elke leerling heeft de school bij de start het niveau en bijzonderheden op pedagogisch-didactisch gebied naast omgevingskenmerken in beeld. De belemmerende en bevorderende factoren worden geformuleerd. Dit wordt ingebracht in het startdocument en het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op grond waarvan de eerste doelen worden geformuleerd bij aanvang van de school. Het OPP wordt onderdeel van het individueel ontwikkelingsplan (IOP) dat hieruit ontstaat en dat gedurende de gehele schoolloopbaan de leidraad is voor het onderwijs aan de leerling. Het OPP met het uitstroomprofiel en later het IOP worden aan het begin van het schooljaar in een gesprek met leerling en ouders getoetst op verwachtingen en afstemming en ondertekend. Vervolgens wordt tweemaal per jaar het IOP door ouders ondertekend, waarvan één keer tijdens het jaarlijkse huisbezoek door de groepsleraar. Veranderingen van het uitstroomprofiel en de individuele leerlijn worden beredeneerd vastgesteld.

In doelen- en coachinggesprekken tussen leerling en leraar in de dagelijkse gang op school worden de doelen (IOP) besproken wat betreft welke doelen en waarom, het resultaat en nieuwe doelen vastgesteld. Het IOP is onderdeel van het leerlingvolgsysteem Presentis. Van alle lesactiviteiten zijn en worden volgljsten (doelenlijsten) opgesteld die de vorderingen tonen. Van de doelen in deze lijsten is vastgesteld wat de relatie is met de streef- en beheersingsdoelen in de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. Dit proces is altijd in ontwikkeling afhankelijk van eventuele nieuwe leerlijnen in de keuzepraktijk of binnen alle andere lesactiviteiten die ontstaan.

De algemene werknemerscompetenties worden gedurende de gehele schoolloopbaan gevolgd bij al het onderwijs gevolgd. Naast het kader van de domeinen van het curriculum praktijkonderwijs hanteert de school als referentie het kwalificatiedossier van entree, het naast hogere onderwijs.

De school heeft als vijfde domein het domein leren toegevoegd, vanwege de specifieke aandacht voor Nederlands en rekenen, samenhangend met het bewaken van welke verwachtingen hier mogelijk zijn; onderhouden van de vaardigheid, vorderingen maken in relatie met de arbeidskeuze, vorderingen maken in relatie tot beroepsgerichte scholing. Daartoe worden de leerlingen getoetst op hun niveau middels schoolgebonden toetsing, Cito, de proeftoetsing Cito voor voortgezet speciaal onderwijs/praktijkonderwijs (pilot) en de Ivio-toetsing aangaande hun positie ten opzichte van de referentieniveaus.

Het aanbod en de wijze van aanbieden van Nederlands en rekenen zijn momenteel onderwerp van vernieuwing binnen de Ontwikkelagenda.

De uitstroommonitor laat zien dat de school een succesvolle uitstroom heeft die stabiel boven het landelijk gemiddelde ligt, dat relatief veel leerlingen met een niveau 1 uitstromen en de leerlingen tweemaal zo veel branchecertificaten behalen als het landelijk gemiddelde in het praktijkonderwijs. De bestendigheidsscore (twee jaar na verlaten van de school) ligt iets boven het landelijk gemiddelde. Wel blijkt ook hier dat tweemaal zo veel leerlingen een arbeidsplek weten te behouden als het landelijk gemiddelde. Een gevolg van beroepsgericht scholen in combinatie met leren werken gefundeerd door het excellentieprofiel.”

1.3 Vervolgsucces

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Uitwerking

De school heeft het uitstroomniveau van haar leerlingenpopulatie in kaart gebracht en heeft op basis hiervan verwachtingen over de vervolgoopbaan van de leerlingen. De school beschikt over toereikende gegevens over het vervolg van de loopbaan van leerlingen die de school verlaten hebben. Het vervolgsucces voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel zicht op vervolgsucces

“Voor het in kaart brengen van de uitstroom en het trekken van beleidsconclusies hanteert de school de uitstroommonitor voor het praktijkonderwijs, de daaraan gekoppelde volgmodule voor het vaststellen van de bestendigheid op de arbeidsplek en eventuele scholingsplek (twee jaar na het verlaten van de school), registreert de school de activiteiten met betrekking tot de uitgestroomde leerlingen in de module nazorg binnen het leerlingvolgsysteem Presentis en hanteert de school een eigen uitstroomoverzicht (vanaf 2000), waardoor langer teruggekeken kan worden dan met de gegevens van de uitstroommonitor. De gegevens met betrekking tot de uitstroom laten zien dat de school een succesvolle uitstroom heeft die stabiel boven het landelijk gemiddelde ligt. Daarnaast stromen relatief veel leerlingen met een niveau 1 uit en de leerlingen behalen tweemaal zo veel branchecertificaten als het landelijk gemiddelde in het praktijkonderwijs. De bestendigheidsscore (twee jaar na verlaten van de school) ligt iets boven het landelijk gemiddelde, waarbij wel tweemaal zo veel leerlingen een arbeidsplek weten te behouden dan het landelijk gemiddelde.”

2. Onderwijsproces

2.1 Aanbod

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en de samenleving.

Uitwerking

De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat. Het aanbod is dekkend voor examenprogramma's. Het aanbod bereidt de leerlingen inhoudelijk goed voor op het vervolgonderwijs. Het onderwijs gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Daarom is het onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Het aanbod dat de school biedt sluit aan bij het niveau van de leerlingen en kan gedurende de schoolloopbaan verdiept en verbreed worden, zodanig dat leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen. Dit betekent bijvoorbeeld dat voor leerlingen met een taalachterstand de school een aanvullend taalaanbod heeft. Bovendien moet de school de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdelen.

Het aanbod is eigentijds en stimulerend. Bovendien is het gericht op talentontwikkeling, door bijvoorbeeld het aanbieden van een extra curriculum.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel aanbod

"Talentontwikkeling in de individuele leerroute door middel van het excellentieprofiel vormt het curriculum, waarbij de streef- en beheersingsdoelen van het curriculum praktijkonderwijs van de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap en het kwalificatiedossier van de entree het achterliggend kader vormen naast het domein leren, waarin Nederlands en rekenen zijn ondergebracht. De aanpak rond Nederlands en rekenen staat geformuleerd in het antwoord 1.2, Sociale en maatschappelijke competenties. Een extra curriculum hoeft en kan niet geformuleerd, want het onderwijsconcept van de school is uit zichzelf niet begrensd, maar gaat uit van de doelstellingen die de leerling wil en kan behalen, uitgedaagd door het keuzetraject. Zo ontstaat een aanbod van basisvaardigheden en keuzepraktijk, waarin de balans verweven zit tussen mogen en moeten, tussen het maken van verantwoorde keuzes en de verplichtingen die dat met zich meebrengt. Dit komt samen in de doelen- en coachinggesprekken, vindt zijn weerslag in het IOP ondersteund door ouders en uitgevoerd in de dagelijks praktijk van lessen, stages en overige activiteiten. Dit alles ondergebracht in drie fases in de schoolloopbaan. In al het lesaanbod zit gedurende de gehele schoolloopbaan verweven dat leerlingen zich goede sociale vaardigheden (werknemer en zelfredzaamheid als burger) eigen maken. In een pilot De Vreedzame School voor het praktijkonderwijs wordt nu een vernieuwing toegepast op dit gebied. Waar leerlingen meer ondersteuning behoeven dan de 'gewone' lessituatie kan bieden, wordt ondersteuning geboden al naar gelang de specifieke behoefte (interviewgroep, individuele training, weerbaarheidstraining,

SMT).

Het stagetraject neemt een bijzondere plaats in in het aanbod. Alle leerlingen, ook die geen plek of weg in de keuzepraktijk vinden, worden hier uitgedaagd zich te ontwikkelen richting een arbeidsplek en daar naartoe geleid. In onderscheid met andere scholen voor praktijkonderwijs en passend bij ons concept start de stagelijn al op het eind van de eerste fase en aan het begin van de tweede fase in beschermde interne en projectstages. In het bijzonder moet daarbij de projectstage Buursaam vermeld, waarbij het verwerven van werknemersvaardigheden is gekoppeld aan het doen van een maatschappelijke stage. Vanuit de interne stage en projectstage gaat de stagelijn verder in oriënterende stage, externe stage en plaatsingsstage. Een goede beschrijving van het gehele stelsel van het aanbod en de aanpak vormt het hoofdstuk 3 Onderwijs van de schoolgids 2015/2016.”

2.2 Zicht op ontwikkeling

De school volgt en begeleidt de leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Uitwerking

De school verzamelt vanaf binnenkomst systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen. Deze signalering en analyses maken het mogelijk om het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen. Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren van het onderwijs gaat de school na waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn. Bovendien gaat zij na wat bijvoorbeeld nodig is om eventuele achterstanden bij leerlingen te verhelpen.

De school gebruikt de informatie over haar leerlingen om het onderwijsaanbod aan te passen aan de specifieke onderwijsbehoeften van zowel groepen leerlingen als individuele leerlingen. De leerlingen krijgen daarmee de begeleiding die zij nodig hebben om beter het onderwijsprogramma te kunnen doorlopen. (Dat kan bijvoorbeeld door speciale hulpprogramma's of individuele begeleiding, waarbij leerlingen buiten de les aanvullende begeleiding krijgen). Voor leerlingen die achterstanden hebben is het onderwijs zo ingericht dat op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan het bestrijden van die achterstanden.

De school volgt systematisch de vordering van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen. Dit gebeurt in ieder geval voor de doorstroomrelevante vakken en/of referentieniveaus. De school gebruikt deze toetsen in een cyclisch proces van doelen stellen, passend onderwijs bieden aan zowel leerlingen met achterstanden als leerlingen die specifieke talenten hebben, en het evalueren en bijstellen van doelen.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel zicht op ontwikkeling

“Van elke leerling heeft de school bij de start het niveau en bijzonderheden op pedagogisch-didactisch gebied naast omgevingskenmerken in beeld. De belemmerende en bevorderende factoren worden geformuleerd. Dit wordt ingebracht in het startdocument en het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op grond waarvan de eerste doelen worden geformuleerd bij aanvang van de school. Het OPP wordt onderdeel van het individueel ontwikkelingsplan (IOP) dat hieruit ontstaat en dat gedurende de gehele schoolloopbaan de leidraad is voor het onderwijs aan de

leerling. Het OPP met het uitstroomprofiel en later het IOP worden aan het begin van het schooljaar in een gesprek met leerling en ouders getoetst op verwachtingen en afstemming en ondertekend. Vervolgens wordt minimaal tweemaal per jaar het IOP door ouders ondertekend, waarvan één keer tijdens het jaarlijkse huisbezoek door de groepsleraar. Veranderingen van het uitstroomprofiel en de individuele leerlijn worden beredeneerd vastgesteld.

De school voert daarnaast drie keer per jaar intern leerlingbesprekingen met de direct verantwoordelijke groepsleraar, vakleraren en ondersteuning als bewaking van het onderwijsproces.

In doelen- en coachinggesprekken tussen leerling en leraar in de dagelijkse gang op school worden de doelen (IOP) besproken wat betreft welke doelen en waarom, het resultaat, en nieuwe doelen vastgesteld. Het IOP is onderdeel van het leerlingvolgsysteem Presentis. Binnen Presentis zijn en worden (continu proces) van alle lesactiviteiten volgljsten (doelenlijsten) opgesteld die de vorderingen tonen. Van de doelen in deze lijsten is vastgesteld wat de relatie is met de streef- en beheersingsdoelen in de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. De algemene werknemerscompetenties worden gedurende de gehele schoolloopbaan bij al het onderwijs en in de stages gevolgd. Waar leerlingen meer ondersteuning behoeven dan de 'gewone' lessituatie al biedt, met name op het gebied van de sociale en communicatieve vaardigheden, wordt extra ondersteuning geboden al naar gelang de specifieke behoefte (interviewgroep, individuele training, weerbaarheidstraining, SMT). Let wel, deze extra ondersteuning behoort tot de gewone basisondersteuning van de school.

Voor het domein leren (Nederlands en rekenen) wordt bewaakt welke verwachtingen hier mogelijk zijn; onderhouden van de vaardigheid, vorderingen maken in relatie met de arbeidskeuze, vorderingen maken in relatie tot beroepsgerichte scholing. Daartoe worden de leerlingen getoetst op hun niveau middels schoolgebonden toetsing, Cito, de proeftoetsing Cito voor voortgezet speciaal onderwijs/praktijkonderwijs (pilot) en de Ivio-toetsing aangaande hun positie ten opzichte van de referentieniveaus.

Door individuele roosters worden leerlingen in staat gesteld invulling te geven aan hun individuele leerlijn gebaseerd op hun keuze en oriëntatie op waar hun talent ligt.”

2.3 Didactisch handelen

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Uitwerking

De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van informatie die zij over leerlingen hebben. Zij zorgen ervoor dat het niveau van hun lessen past bij het beoogde eindniveau van leerlingen. De aangeboden leerstof is logisch opgebouwd binnen een reeks van lessen alsook binnen één les. Door middel van geschikte opdrachten en heldere uitleg structureert de leraar het onderwijsaanbod zodanig dat de leerling zich het totale leerstofaanbod eigen kan maken.

Het pedagogisch leerklimaat maakt het leren mogelijk: leerlingen zijn actief en betrokken.

De leraren stemmen de instructies, opdrachten en onderwijstijd af op de behoeften van groepen en/of individuele leerlingen.

De leraren hebben hoge verwachtingen van hun leerlingen en concretiseren dat door doelen voor hun leerlingen te stellen. De leraren stimuleren een brede ontwikkeling bij hun leerlingen. De leraren gaan actief na of leerlingen de leerstof en de opdrachten begrijpen en of zij daarmee hun doelen gehaald hebben. Zij geven de leerlingen feedback op hun leerproces en bespreken met hen wat nodig is om hun doelstelling te halen.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Voldoende

Toelichting oordeel didactisch handelen

“Vastgesteld kan worden dat het pedagogisch handelen van de leraren, het begeleiden en coachen van leerlingen, goed tot uitstekend is. Keuzepraktijk, stages, het vinden van een passende route en plek en de begeleiding die daarvoor noodzakelijk is, zijn stevig verankerd in alles wat het team doet. Didactisch zijn leraren in staat en bewijzen zij goed les te kunnen geven in een groepssituatie. Het werken met de individuele leerlijnen op basis van Keuzepraktijk stelt echter hogere eisen. Het onderwijs raakt daardoor sterk geïndividualiseerd en de leraar komt in een veelheid van rollen terecht die allemaal als 'les' zijn kwalificeren. De hogere eisen worden met name gesteld op het gebied van:

- klasmanagement (onder meer met leerlingen samen het individueel rooster opstellen op basis van zijn programma, het overzicht over de leerlingen in hun diverse activiteiten behouden, met collega's samen zorgen dat de roosters kunnen worden uitgevoerd);
- waarborgen dat de leerling het noodzakelijke curriculum volgt (basis en keuze in een goede balans tussen mogen en moeten);
- waarborgen dat in elke situatie in contact met leerlingen voor de leerling duidelijk en verklaarbaar is waarom iets gebeurt, wat er gebeurt, wat het resultaat is of zal zijn en wat de voortgang is.

De allerbelangrijkste is de laatste. Gewaarborgd en goed waar het lessituaties betreft die enigszins klassiek zijn en focus op verdere kwaliteitsverbetering (door bewustwording en doen) in alle andere situaties in de huidige en komende periode. Dit vormt onderwerp van teamscholing en is het thema in de onderling structureel uitgevoerde lesbezoeken.”

2.4 Extra Ondersteuning

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra ondersteuning.

Uitwerking

Voor leerlingen die structureel een onderwijsaanbod krijgen op een ander niveau stelt de school een passend onderwijsaanbod (leerstof en aanpak) samen, gebaseerd op de mogelijkheden van de desbetreffende leerling. De school evalueert periodiek of het aanbod het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Voor de leerlingen die extra bekostigd worden vanuit het samenwerkingsverband, legt de school de doelen en begeleiding in een ontwikkelingsperspectief vast. De school heeft voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften interventies (zowel in aanbod als gedrag) gepland. Deze interventies zijn gericht op het (ontwikkelings) perspectief van de leerling en daarmee op een ononderbroken ontwikkeling. De school evalueert regelmatig (met ouders) of de extra ondersteuning het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Hierbij is het van belang dat (in overleg met de leerling) concrete doelen worden bepaald.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel extra ondersteuning

“Van elke leerling heeft de school bij de start het niveau en bijzonderheden op pedagogisch-didactisch gebied naast omgevingskenmerken in beeld. De belemmerende en bevorderende factoren worden geformuleerd. Dit wordt ingebracht in het startdocument en het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op grond waarvan de eerste doelen worden geformuleerd bij aanvang van de school. Het OPP wordt onderdeel van het individueel ontwikkelingsplan (IOP) dat hieruit ontstaat en dat gedurende de gehele schoolloopbaan de leidraad is voor het onderwijs aan de leerling. Het OPP met het uitstroomprofiel en later het IOP worden aan het begin van het schooljaar in een gesprek met leerling en ouders getoetst op verwachtingen en afstemming en ondertekend. Vervolgens wordt tweemaal per jaar het IOP door ouders ondertekend, waarvan één keer tijdens het jaarlijkse huisbezoek door de groepsleraar. Veranderingen van het uitstroomprofiel en de individuele leerlijn worden beredeneerd vastgesteld.

Aangezien alle leerlingen die de school bezoeken een OPP hebben, is alles wat daaruit voortvloeit de basisondersteuning van de school. Het excellentieprofiel maakt het mogelijk dat de basisondersteuning ver gaat. Desondanks zijn er ook dan leerlingen van wie onderwijsbehoeften nog specifiek zijn. Voor deze leerlingen wordt een OPP+ opgesteld waarin de interventies worden vastgelegd en geëvalueerd die onze basisondersteuning overstijgen en nog frequenter plaatsvinden.”

2.5 Onderwijstijd

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

Uitwerking

De school realiseert minimaal de wettelijk verplichte onderwijstijd. Dit betekent dat zij voldoende tijd heeft geprogrammeerd. De school verdeelt de tijd zodanig over de vakken dat leerlingen in staat zijn het verplichte onderwijsprogramma tot zich te nemen. Bovendien weet de leraar de geplande onderwijstijd effectief te benutten door een efficiënte lesuitvoering. De school heeft een beleid om lesuitval en verzuim van leerlingen tegen te gaan.

De school heeft regels opgesteld over het gebruik van de onderwijstijd. De school ziet toe op de naleving van deze schoolregels door leraren en leerlingen aan te spreken op die regels. Tijdens de lessen lekt niet meer dan 10 procent weg.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Voldoende

Toelichting oordeel onderwijstijd

“De leerlingen in het praktijkonderwijs volgen 1000 uur per jaar onderwijs. De school kent geen uitval van onderwijstijd (0%). Waar specifieke praktijklessen uitvallen, worden deze intern door andere lessen vervangen. Verder is er altijd voortgang. Met name leerlingen in de eerste fase en het begin van de tweede fase hebben 1000 uur onderwijstijd. Naarmate de stage een grotere rol gaat spelen in de schoolloopbaan, gekoppeld aan een beroepsgerichte scholing, neemt de onderwijstijd toe tot om en nabij 1300 uur bij het verlaten van de school op 18-jarige leeftijd. Vermoedelijk kan gesteld worden dat leerlingen in het praktijkonderwijs daadwerkelijk de meeste onderwijstijd invullen. Aangaande verzuim gelden duidelijke afspraken. In normale situaties gebaseerd op het inhalen van tijd en les. Bij toenemende mate van ernst gekoppeld aan een verzuimgesprek met de groepsleraar of de adjunct-directeur of leerplicht. Daarbij altijd met oog voor maatwerk in specifieke situaties. Het hele systeem van verzuim wordt daarom geborgd door een structureel overleg met leerplicht en in de commissie van begeleiding, waarin ook jeugdarts en CJIG zijn betrokken. Waar het gaat om effectiviteit en efficiëntie kan in het kader van verbetering van het didactisch handelen in ons onderwijsconcept, zie daarvoor 2.3, de kwaliteit verder verbeteren. Op grond van het laatste kiezen wij voor ‘voldoende’. Kortom, de kwantiteit is meer dan goed, de kwaliteit kan van voldoende naar goed.”

2.6 Samenwerking

De school werkt samen met partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Uitwerking

De school werkt samen met andere scholen voor voortgezet onderwijs in een samenwerkingsverband passend onderwijs. Voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte treedt de school in overleg met instanties als dat nodig is. De school voert overleg met andere scholen in de gemeente en met de gemeente zelf over het bestrijden van onderwijsachterstanden bij leerlingen, het bevorderen van integratie en het voorkomen van segregatie en over inschrijvings- en toelatingsprocedures. De school levert gegevens over voortijdig schoolverlaters aan de gemeente.

De school ziet ouders als partner in het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen en stemt haar ouderbeleid daarop af. Aan het eind van de schoolperiode en bij tussentijds vertrek van kinderen informeert ze de ouders en het vervolgonderwijs over de ontwikkeling van de leerlingen.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel samenwerking

“De school is traditioneel een school die de samenwerking heeft gezocht. Met iedereen die kan bijdragen aan het succes van haar leerlingen; ouders, buurt, opleidingen (voortgezet onderwijs, mbo, branches), werkgevers en hun begeleiders op de werkvloer, ondersteunende instanties in de werksituatie bij het plaatsen op de arbeidsmarkt, ondersteunende instanties in de thuissituatie en jeugdhulpverlening. De school is een bekende 'speler' in de regionale markt voor haar doelgroep. Het is geen teruggetrokken, pamperende, school voor praktijkonderwijs, maar open naar buiten. Zij wil haar leerlingen in het echt zo vroeg (veel tijd voor oefening) en goed en zelfstandig mogelijk laten functioneren, vanuit een vertrouwde en veilige basis, maar wel erop uit.

De belangrijkste partners, de ouders, worden vanaf de start betrokken als bondgenoot bij de schoolloopbaan van hun kind. Formeel in de vastgelegde frequentie in de cyclus rond OPP, IOP, maar informeel in een veel hogere frequentie.

De formele frequentie neemt daarnaast steeds meer toe naarmate de leerling het pad van de keuzepraktijk en de stage op gaat, waarbij elke nieuwe stap wordt overlegd, besproken en vastgelegd in ondertekende overeenkomsten. Een belangrijke versterking van het bondgenootschap.

De frequentie zal nog verder toenemen als er ook sprake is van de aanpak van specifieke ondersteuningsvragen vanuit een OPP+ of op alle andere terreinen dan de schoolsituatie die de schoolgang (negatief) beïnvloeden.

Binnen het samenwerkingsverband heeft de school in het kader van passend onderwijs het initiatief genomen tot het praktijkonderwijs-vmbo-overleg. Gericht op het ondersteunen van leerlingen en/of leraren in het vmbo-bb om uitval of een grotere ondersteuningsvraag van leerlingen te voorkomen. Zij kan dit doen vanwege haar excellentiegebied. Van daaruit maakt zij ook gebruik van voorzieningen voor beroepsgericht opleiden binnen het voortgezet onderwijs en mbo en van brancheopleidingen. Daartoe reserveert ze om en nabij 8% van haar middelen. Zelf is de school in staat om beroepsgerichte scholing aan anderen te bieden; meest scholen voor praktijkonderwijs en voor zml.

De school is de initiator van het bundelen van de vijf scholen voor praktijkonderwijs in de regio in het overleg met het mbo.

Binnen de regio Oost van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs (elf scholen) is zij de initiator tot het voornemen van onderlinge visitaties, wat nu wordt voorbereid. Haar vertegenwoordigers zijn verder actief betrokken in structurele overlegsituaties met de gemeente en ondersteunende instanties in het kader van het plaatsen van leerlingen op de arbeidsmarkt en meer specifiek op dit moment de uitvoering van de Participatiewet. Alles gericht op behoud van de kwaliteit van de uitstroom in een economisch en ook qua mogelijkheden van ondersteuning moeilijk tijdsgewricht. Zij wil ook haar verantwoording vanuit haar expertise nemen voor een dienstverlenende rol aan de doelgroep moeilijk lerende jongeren van 18 tot 23 jaar.”

2.7 Praktijkvorming en stage

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de praktijkvorming/stage is doeltreffend.

Uitwerking

De leerling en de ontvangende organisatie ontvangen tijdig informatie over de inrichting van de praktijkvorming en de eisen die daaraan worden gesteld. De school begeleidt de leerling bij de voorbereiding en bij de keuze van een passende organisatie. De organisatie begeleidt de leerling op de afgesproken wijze. Periodiek vindt er overleg plaats tussen organisatie, school en leerling. De school volgt de voortgang van de leerling en stuurt zo nodig bij.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel praktijkvorming en stage

“Beroepsgerichte praktijk vanuit de keuzepraktijk samen met de stagelijn vormen het hart van de school met de eerder genoemde goede resultaten als gevolg. Leerlingen in de externe keuzepraktijk en in een stage worden minimaal een keer per twee weken bezocht en in het begin van hun periode wekelijks. Gericht op de opdrachten die zij moeten uitvoeren en de verslaglegging daarvan en de goede voortgang van hun leren. Dat betekent ook dat de aanbieders van stage en externe beroepsgerichte scholing worden ontzorgd wat betreft regelgeving en randverschijnselen. Daarmee blijft de focus op de leerling gehandhaafd.

Verder houdt de school in deze trajecten constante aandacht vanuit het criterium dat de geboden scholing en stage de beoogde meerwaarde dienen te hebben voor de route van de leerling. Zich uitdrukkelijk in erkende bewijzen van kwalificatie en passende uitdaging in de stage. Daarvoor heeft er met partijen structureel overleg plaats en worden inhoudelijk aangepast en geëvalueerd, enzovoorts.

Alle leerlingen worden de eerste drie schooljaren getest op hun beroepsinteresse en in het eerste jaar op hun motorische vaardigheid gescreend. Dit wordt betrokken bij het keuzeproces en de activiteiten in de praktijk en de stage en eventueel te bepalen motorisch remediërende training. Rond een andere belangrijke voorwaarde, sociale vaardigheden, is hier eerder ingegaan op hoe hier aandacht aan wordt besteed, zowel structureel als extra ondersteunend.

Het gehele traject rond keuzepraktijk en stage is ingebed in structureel overleg en vastgelegd in een stelsel van overeenkomsten, verslaglegging en rapportage.”

2.8 Toetsing en afsluiting

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Uitwerking

De school heeft een PTA en examenreglement dat voldoet aan de eisen van de wetgeving. De examinering verloopt volgens PTA en examenreglement.

De school borgt de kwaliteit van haar examens en toetsing. Zij heeft criteria vastgelegd waaraan toetsen en examens moeten voldoen (toetstechnische-, uitvoerings-, afname- en beoordelingseisen). Deze criteria worden ook gebruikt voor de toetsing in andere leerjaren dan het examenjaar. De school evalueert regelmatig met alle leraren of toetsen en examens aan de criteria voldoen en neemt – indien nodig – maatregelen om de kwaliteit te verhogen.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel toetsing en afsluiting

“Het praktijkonderwijs kent voor haar leerlingen geen generiek stelsel van toetsing en afsluiting. Het behalen van zo veel mogelijk erkende bewijzen, certificaten en kwalificaties door onze leerlingen is daarentegen wel onze ambitie, omdat dat aantoonbaar hun positie op de arbeidsmarkt versterkt, gepaard aan het zo goed mogelijk en bewezen verwerven van de algemene werknemerscompetenties door middel van intensieve stage.

Vanaf het begin van zijn schoolloopbaan verzamelt de leerling zijn bewijzen in de bewijzenmap. Op het eind van de schoolloopbaan zal de bewijzenmap zich hebben ontwikkeld tot een verzameling van de erkende kwalificaties, bewijzen, certificaten en een oordeel over de algemene werknemercompetenties. Bij goed gevolg ontvangt de leerling bij het verlaten van de school een getuigschrift samen met het overzicht van de behaalde resultaten bestaande uit: stage-ervaring, behaalde erkende kwalificaties, de stand met betrekking de algemene werknemerscompetenties en de vaststelling aangaande het niveau bij leren (Nederlands en rekenen) en daarvoor behaalde erkende certificaten (Ivivo).

Getuigschrift en overzicht behaalde resultaten kunnen met de onderliggende stukken als een cv worden benut door de leerling op de aanstaande werkplek of bij het zoeken naar een nieuwe plek. Elke leerling kan op elk niveau het getuigschrift behalen. Alleen bij aanwijsbaar falen wordt volstaan met een verklaring, die ook vergezeld gaat van het overzicht behaalde resultaten.

Het traject van afsluiting wordt momenteel verder verstevigd om de maatschappelijke relevantie verder te vergroten.

Vermeld moet worden dat de leerlingen vanuit de keuzepraktijk een zeer grote motivatie hebben tot het behalen van een beroepsgerichte kwalificatie en hier bijzonder trots op zijn. Ze hebben moeten voldoen aan gestelde eisen en eenmaal behaald ben je daar vanzelfsprekend trots op. Het verklaart het hoge aantal dat wordt behaald.”

3. Schoolklimaat

3.1 Veiligheid

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Uitwerking

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor de veiligheid van de school en haar omgeving voor alle leerlingen. Zij voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. Dit is zichtbaar doordat leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel respectvol en betrokken met elkaar omgaan. Er is geen sprake van stelselmatige strijdigheid met basiswaarden in de uitingen van leerlingen en leraren.

De leraren leren leerlingen sociale vaardigheden aan en tonen voorbeeldgedrag.

De school heeft daarvoor een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen, registreren, afhandelen en evalueren van incidenten. Het beleid voorziet ook in een regelmatige meting van de veiligheidsbeleving van de leerlingen. De school heeft een functionaris die aanspreekpunt is als het gaat om pesten.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel veiligheid

“De begeleiding in de school is van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat gericht op een goede omgangscultuur met elkaar als opgroeiende jongeren en met de medewerkers in school en in een werksituatie, later als werknemer. Sociale vaardigheden zijn daartoe als les opgenomen in het lesrooster in. Het aangeboden in de lessituatie wordt vervolgens doorgezet in de gewone schooldag. Op dit moment met de methode De Vreedzame School, die in een pilot in samenwerking met de uitgever wordt toegesneden voor gebruik in het praktijkonderwijs.

Geen misverstand: de veiligheidsbeleving en de pedagogische cultuur op school zijn traditioneel goed. De lesbezoeken in het kader van de pilot De Vreedzame School bevestigen het beeld van een respectvol en betrokken pedagogisch klimaat, net zoals dit naar voren komt in de tevredenheidspeiling vanuit ProZo!

Er zijn een veiligheidsplan en pestprotocol en in alle functionaliteiten – pestcoördinator, aandachtsfunctionaris en vertrouwenspersoon – is voorzien. In een permanente werkgroep waken zij over de sociale veiligheid. Daarvoor worden metingen verricht, zoals hierboven genoemd en gesprekken met leerlingen gevoerd.”

De school gebruikt wel of geen instrument om de veiligheid van leerlingen in beeld te brengen

Ja

Indien ja: naam van het instrument dat gebruikt wordt om de veiligheid van leerlingen in beeld te brengen

“ProZo en SAQI.”

De resultaten van de twee meest recente metingen en wanneer deze metingen hebben plaatsgevonden.

“Voor de leerlingtevredenheidspeiling vanuit ProZo is vastgesteld dat het deel dat over veiligheid gaat, valide is om te gebruiken als meetinstrument bij onze doelgroep.

De resultaten zijn dat wij bij elke tevredenheidspeiling boven het landelijk gemiddelde van het praktijkonderwijs zitten.

De peiling over 2015/2016 is nu gaande. Op dit moment hanteert de school een tweejarig schema vanuit de gedachte van het grote aantal peilingen en de beheersbaarheid voor de school; leerlingen (LTP), ouders (OTP), personeel (PTP), stage (STP) en netwerk (NTP).

Op het punt van veiligheid en om wel jaarlijks waar te nemen, wordt als er geen LTP plaatsvindt een vragenlijst leerlingen praktijkonderwijs afgenomen.

Door middel van de SAQI wordt jaarlijks het welbevinden van de leerling getoetst en over de jaren heen wordt de ontwikkeling van het welbevinden gevolgd in het leerlingvolgsysteem.”

3.2 Ondersteunend en stimulerend Schoolklimaat

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Uitwerking

Er zijn duidelijke regels en een voorspelbaar en betrouwbaar positief klimaat in school waarin afspraken nagekomen worden. Schoolleiding en leraren kennen een focus op persoonlijke ontwikkeling en leren, waarbij alle leerlingen gezien worden en zich betrokken voelen bij de schoolgemeenschap. De binnen- en buitenruimten van de school dragen bij aan een positieve leeromgeving. Voor alle leerlingen is een leraar beschikbaar die hun ontwikkeling volgt en aanspreekpunt is bij hulpvragen ("mentor").

De schoolleiding en de leraren creëren een stimulerend en ambitieus pedagogisch en didactisch klimaat. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden uitgedaagd om hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen. Het klimaat is gericht op het leveren van prestaties. Leerlingen waarderen elkaar om goede prestaties. Resultaten van leerlingen die iets extra's doen worden zichtbaar gemaakt.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel schoolklimaat

"Het gehele onderwijsconcept van talentontwikkeling en individuele leerlijnen, naast het pedagogisch klimaat en de grote betrokkenheid van de medewerkers met de leerlingen en de eensgezindheid van de medewerkers, maakt het evident dat leerlingen zich gezien en gestimuleerd en ondersteund voelen, in de mate zoals de beschrijving stelt. Op diverse plaatsen in dit stuk is dit onderbouwd te constateren. Winst valt wellicht te halen in de waardering die leerlingen voor elkaar kunnen tonen, een element in De Vreedzame School, en in de verdere kleine aanpassingen van het, overigens heerlijke, gebouw en in de omgeving die op de rol staan."

4. Kwaliteitszorg en Ambitie

4.1 Doelen, evaluatie en verbetering

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Uitwerking

De school heeft in haar schoolplan de eigen opdrachten voor het onderwijs omschreven. Ook heeft zij aangegeven hoe zij de kwaliteit bewaakt. Dit omvat de voortgang van de ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de ontwikkeling van leerlingen. Dit veronderstelt dat de school regelmatig evalueert wat de resultaten zijn van haar leerlingen én wat de kwaliteit is van het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren zoals de school dat heeft omschreven in het schoolplan. Op basis van de evaluaties neemt de school maatregelen ter verbetering van de kwaliteit.

Het kwaliteitsbeleid heeft in elk geval betrekking op de resultaten, het onderwijsproces, het schoolklimaat en pedagogisch-didactisch klimaat, het veiligheidsbeleid, het personeelsbeleid en het stelsel van kwaliteitszorg.

De school heeft ambitieuze doelen voor zichzelf geformuleerd die passen bij haar maatschappelijke opdracht. Via een cyclisch werkend systeem van kwaliteitszorg evalueert zij alle doelstellingen uit haar schoolplan. Het omvat in ieder geval objectieve evaluaties over het schoolklimaat, het aanbod, het didactisch handelen en de afstemming. Hierbij betreft zij ook de tevredenheid van haar stakeholders. Op basis van deze evaluatie neemt zij planmatig en doelgericht maatregelen ter verbetering.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel evaluatie en verbetering

“De school hanteert een cyclus van diverse kwaliteitszorginstrumenten op het gebied van cognitie, welbevinden, beroepsinteresse, veiligheid, waarmee systematisch de kwaliteit van het onderwijs wordt geëvalueerd. Alle met hun cycli beschreven in het schoolplan met als belangrijkste instrument de Ontwikkelagenda met de daarmee samenhangende cyclus van vaststelling, halfjaarlijkse evaluatie, eindevaluatie en vaststelling nieuwe Ontwikkelagenda. De Ontwikkelagenda laat een continu proces van evaluatie, bijstelling en schoolontwikkeling zien. Gerealiseerde kwaliteit wordt geborgd. Ze heeft haar uitstroomresultaten goed in beeld in een eigen overzicht (1999-2015), via uitstroommonitor en volgmodule en module nazorg. Het schoolspecifiek gebouwde leerlingvolgsysteem Presentis registreert alles rond de leerling.

De participatie in netwerken dekt de gehele schoolomgeving bij instroom en bij uitstroom en is erop gericht op de risico's aangaande de toeleiding tot de arbeidsmarkt en het welbevinden van de leerlingen te anticiperen en de goede kwaliteit te handhaven.”

Tevredenheidsonderzoeken die recent (2014-2016) zijn uitgevoerd op de school

Medewerkerstevredenheid	Ja
Oudertevredenheid	Ja
Leerlingtevredenheid	Ja

Jaar van afname, aantal respondenten en de gemiddelde scores (in cijfers) van de laatst afgenomen onderzoeken

	Jaar	Aantal respondenten	Gemiddelde van de school	Landelijke benchmark
Medewerkerstevredenheid	2014	37	3.61	3.30
Oudertevredenheid	2014	85	3.36	3.32
Leerlingtevredenheid	2014	190	3.29	3.21

4.2 Structuur en Cultuur

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Uitwerking

Er is sprake van een effectieve sturing binnen de school waarbij iedereen weet waarvoor hij verantwoordelijk is. De schoolleiding en de leraren werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit. De bekwaamheid van het personeel wordt onderhouden, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij de leerlingen.

Het beleid van de school om haar visie op de onderwijskwaliteit en ambities te realiseren is breed gedragen. Er is een grote bereidheid om gezamenlijk het onderwijs te verbeteren. De schoolleiding vertoont onderwijskundig leiderschap en kwaliteitsbewustzijn. Leraren en andere betrokkenen bij de opleiding werken resultaatgericht, zijn aanspreekbaar op gemaakte afspraken en zijn zich bewust van de effecten van hun handelen op de onderwijskwaliteit en op de ontwikkeling van de leerlingen.

De school werkt vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zichtbaar zorgvuldig handelen. Externe belanghebbenden ervaren dit ook zo.

Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel structuur en cultuur

“De visie en het beleid van de school worden breed gedragen. Er is veel ambitie, wat terug te zien is in de Ontwikkelagenda. De professionele autonomie van de medewerkers wordt gestimuleerd en bewaakt binnen het kader van de afspraken rond de schoolontwikkeling, de uitvoering en hun functie. De verantwoording is laag in de organisatie belegd, noodzakelijk om het onderwijsconcept maximaal gestalte te kunnen geven. Door de kwaliteitscycli wordt bewaakt waar moet worden gestuurd en bijgesteld. De visie is dat bij het onderwijsconcept past dat aan de kenmerken van de lerende organisatie wordt voldaan en daarnaar gestreefd wordt. Teamstudie wordt in eigen beheer uitgevoerd, waarbij diverse teamleden steeds meer verantwoordelijk zijn voor een deel. Waar dat nodig is, wordt externe procesbegeleiding gevraagd (ontwikkeling Nederlands/rekenen), maar niet op de visie of de doelstellingen van de school. Het eigenaarschap is hoog. Door intervisie en gerichte onderlinge lesbezoeken wordt de professionaliteit gestimuleerd en wordt verder gewerkt aan de kwaliteit van lessen. Constant punt van verdieping daarbij is het aanspreken van elkaar op het professioneel functioneren, naast de bewustwording van effecten van handelen op de onderwijskwaliteit en de ontwikkeling van leerlingen. In een eerder stadium in dit stuk meer gespecificeerd (2.3).

Het streven is dat het overgrote deel van de leraren (nu 70%) een masteropleiding heeft gevolgd (SEN of L en I). Er worden scholingen gevolgd die zich op specifieke doelen richten. De personeelsgesprekscyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken is ontwikkelingsgericht. Bij de beoordeling worden twee kritische secondanten betrokken. Het taakbeleid richt zich op taakvolwassenheid passend bij een hbo-werk- en -denkniveau en hanteert die verwachting. Overeenkomstig worden taken op zich genomen, gekoppeld aan de Ontwikkelagenda in een transparant en door iedereen beïnvloedbaar proces van taakverdeling dat niet verzandt in een minuten- en urenwals en juist daardoor evenwicht kent.”

4.3 Verantwoording en Dialoog

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking

De school rapporteert regelmatig (in ieder geval in de schoolgids en het jaarverslag) over haar doelen en onderwijsprestaties en onderwijskundige ontwikkelingen. Zij rapporteert over de bevindingen voortkomend uit het stelsel van kwaliteitszorg en over de getroffen verbetermaatregelen.

De school betreft interne en externe belanghebbenden bij de ontwikkeling van haar beleid, en bespreekt regelmatig haar ambities en de resultaten die ze behaalt. De school stimuleert deze partijen betrokkenheid en inzet te tonen bij het realiseren van haar ambities en doelen. Daarnaast staat de school open voor wensen en voorstellen van interne en externe belanghebbenden en neemt zij deze aantoonbaar serieus.

Oordeel school ten opzichte van het hierboven geschetste portret

Goed

Toelichting oordeel verantwoording en dialoog

“De school hanteert een stagetevredenheidspeiling onder haar stagebedrijven en een netwerktevredenheidspeiling voor haar netwerk.

De Ontwikkelagenda is in directe lijn met de managementrapportage als jaarcontract, halfjaarlijkse managementrapportage (Marap) en jaarverslag naar het college van bestuur en de (P)MR. De opbrengsten van de uitstroom worden gepubliceerd in de schoolgids, naast een uitgebreide beschrijving van het onderwijs.

Het streven is naar een publieksversie van het schoolplan.

Hoewel wij voortdurend met de buitenwereld in dialoog en contact zijn en volledige verantwoordelijkheid afleggen naar eenieder die hier als belanghebbende recht op heeft, kan het zijn dat de wijze waarop niet de veronderstelde mores volgt.

Daarentegen is zij wel waar, integer en zonder opsmuk.”

Inspectie van het Onderwijs

Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
t-algemeen 088 6696000
T-LOKET 088 6696060

E-mail: excellentscholen@onderwijsinspectie.nl
www.excellentscholen.nl

